

Norsk forening for palliativ medisin

DEN NORSKE LEGEFORENING

Kjære medlem av NFPM!

Nedenes april 2020

Corona (Covid 19) er over oss og kjem til å gje alle både problem og utfordringar. Me må rekna med at det vert pasientar som treng palliative tenester både på sjukehus, sjukeheimar og i heimar.

Som styre i Norsk forening for palliativ medisin (NFPM) har me derfor samla informasjon om lindrande tiltak for pasientar med alvorleg coronasjukdom der fokus er lindrande behandling. Informasjonen finn du også på heimesida vår: <https://www.legeforeningen.no/palliativmed>. Heimesida vert oppdatert etter behov. Me har valt å legge lenke til dei nasjonale faglege råda me allereie kjenner.

Dersom du har innspel, idear, forslag/ lenker til andre gode kjelder kan du gje oss beskjed om dette via epost: kasserer.nfpm@gmail.com

Lykke til vidare med det viktige arbeidet du gjer!

Behandlingsalgoritmar for vanlege symptom hos døyande vaksne. Dei fire viktigaste medikamenta (KLB Helse Vest, oppdatert april 2020):

<https://helse-bergen.no/kompetansesenter-i-lindrande-behandling/palliasjon-verktoy-for-helsepersonel/behandlingsalgoritmar-for-vanlege-symptom-hos-doyande-vaksne-dei-fire-viktigaste-medikamenta>

Direkte lenke til KLB Helse Vest sin behandlingsskema for dyspnø:

<https://helse-bergen.no/seksjon/KLB/Documents/Medikamentskrin/Dyspne.pdf>

Nasjonale faglige råd for lindrende behandling i livets slutfase (Helsedirektoratet 2018):

<https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lindrende-behandling-i-livets-slutfase>

Beslutningsprosesser ved begrensning av livsforlengende behandling (Helsedirektoratet 2013):

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/beslutningsprosesser-ved-begrensning-av-livsforlengende-behandling>

COVID-klare kommunikasjonsferdigheter: et øvelseshefte fra Vitaltalk (2020, norsk oversetting):

<https://www.vitaltalk.org/wp-content/uploads/COVID-Guide-Norwegian.pdf>

Den engelske originalen: Covid-Ready Communication Skills (2020):

<https://www.vitaltalk.org/guides/covid-ready-google-doc/>

Fem coronaråd til sjukeheimslegar (Verdighetscenteret 2020):

[Fem coronaråd til sjukeheimslegar. Frå Verdighetscenteret Webside.\(2020\)](#)

[Clinical Frailty Scale \(CFS\) Norsk versjon. Norsk versjon. PDF via Webside.](#)

Nyttig artikkel om behandling av delir hjå Covid-19 pasientar (Tidsskrift for Den norske legeförening 2020)

<https://tidsskriftet.no/2020/04/debatt/delirium-hos-pasienter-med-covid-19>

Metal status "COVID-19 brain": Lite subjektiv dyspnø, vanskar med å ta instruksjon, lett apraksi (Covid-19 erfaring Haukeland). Passive, diffus anamnese, seier ikkje ifrå, minner om hypoaktivt delirium. (Personleg meddeling Sørlandet Sykehus).

Me minner også om Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen, der dei generelle delane av handlingsprogrammet også er relevante og aktuelle utanfor kreftomsorgen (Helsedirektoratet 2019):

<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/palliasjon-i-kreftomsorgen-handlingsprogram/Palliasjon%20i%20kreftomsorgen%20-%20Nasjonalt%20handlingsprogram%20med%20retningslinjer.pdf/> /attachment/inline/95636e37-ce73-4f2f-a61d-ee3f9e1ccada:fd30165370557eebcb60adcd8473e4b786776b4/Palliasjon%20i%20kreftomsorgen%20-%20Nasjonalt%20handlingsprogram%20med%20retningslinjer.pdf

Som ved all annen alvorlig sykdom, er det de pasientene som fra før er mest sårbare som vil være mest utsatt i forbindelse med en Covid 19 infeksjon. Dette gjenspeiler seg i at gjennomsnittsalderen for de som er døde av sykdommen i Norge er 83 år. Mange av de mest sårbare pasientene i Norge i dag finner vi på sykehjem og tilsvarende institusjoner rundt omkring i landet. Forhåndssamtaler brukes bl.a. for at pasient og pårørende i samarbeid med behandlere skal komme fram til pasientens ønsker for framtidig behandlingsnivå, behandlingssted osv. Oftest er det sykehjemslegen som kjenner pasientene best til forskjell fra tilfeldige legevaktsleger. Det er derfor en sterk anbefaling om at sykehjemslegen i god tid før en eventuell Covid 19 infeksjon hos pasientene, gjør beslutninger om behandlingsnivå for de pasientene som man har ansvar for.

Hvis en av pasientene på sykehjemmet man har ansvaret for blir smittet av Covid 19 og denne pasienten skal tas hånd om på sykehjemmet, er det fornuftig å tenke gjennom situasjonen og forsøke å legge en plan for tiden som kommer. Hvis man ikke har god kompetanse innen palliasjon, er det fornuftig å innhente råd og veiledning hos noen som har slik kompetanse. Dette i tillegg til å søke opp skriftlig veiledning som anbefalt lengre opp i medlemsbrevet.

Praktiske konsekvenser av nødvendig smittevern sammen med akutte, palliative tiltak må man også tenke gjennom på forhånd. Hvordan løser man akutt, palliativ medisinerings samtidig med at man må ta på og av nødvendig smittevernutstyr? Samtidig som at det oftest ikke er mer enn en eller to sykepleiere på jobb samtidig ved enkelte sykehjem/sykehjemsavdelinger.

Følgjande kapittel om ivaretaking av covid-19 pasientar på sjukehjem er publisert i "Metodebok for sykehjemsleger". Dette kapitlet er primært utforma for sjukeheimslegar i Bergen, men kan også vere nyttig for sjukehjemslegar i andre kommunar:

<http://sykehjemshandboka.no/covid-19?highlight=WyJjb3ZpZC0xOSJd>

Venleg helsing styret i Norsk forening for palliativ medisin:

Anne-Tove Brenne, leder

Målfrid Holmaas Bjørngaas

Arve Nordbø

Nina E. Hjorth

Peder Broen (bokmålsteksten)

Anne Fasting

Endre Røystrand

Maren Anne Berglund

Björg Sjøblom